

Οι αλλοδαποί μετανάστες και η διαδικασία ένταξής τους στην ελληνική *πραγματικότητα*

Η σύγχρονη μετανάστευση αποτελεί κυρίαρχο αντικείμενο ενδιαφέροντος και σημαντήρα της επιστημονικής κοινότητας διότι προσλαμβάνει συνεχώς νέα χαρακτηριστικά. Ο σαφής προσδιορισμός των χαρακτηριστικών του πολυδιάστατου αυτού φαινομένου επιτάσσει την επαναδιαπραγμάτευση του τρόπου μελέτης ολόκληρης της μεταναστευτικής διαδικασίας προκειμένου να δοθεί έμφαση σε κάθε επιμέρους πτυχή αυτής.

Η Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 90' μετατράπηκε σταδιακά σε χώρα υποδοχής μεταναστών γεγονός που επέφερε αλλαγές σε επιμέρους κοινωνικούς, πολιτικούς, θρησκευτικούς αλλά και οικονομικούς τομείς αυτής. Η ελληνική Πολιτεία, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα που οι μεταναστευτικές ροές επέφεραν στο υπάρχον status quo, προώθησε πολιτικές που στοχεύαν στη σταδιακή ένταξη των μεταναστών στην ελληνική οικονομικοκοινωνική πραγματικότητα, επιτρέποντας την όσο το δυνατόν ομαλότερη συμβίωση των αλλοδαπών μεταναστών με τον γηγενή πληθυσμό της χώρας αυτής.

Την αποτελεσματικότητα των πολιτικών που προωθήθηκαν, τόσο από την Ελλάδα όσο και από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, έχει ως στόχο να αξιολογεί διαχρονικά, ένα πολλά υποσχόμενο πανευρωπαϊκό πρόγραμμα, το οποίο μέσω της βαθμομέτρησης και της μετέπειτα επεξεργασίας διαφόρων προκαθορισμένων δεικτών, που σχετίζονται με τα δικαιώματα και την εν γένει διαδικασία ένταξης των μεταναστών στα ευρωπαϊκά κυρίως κράτη, εξάγει ποιοτικά κυρίως συμπεράσματα σχετικά την πορεία και το βαθμό εξέλιξης των πολιτικών αυτών σε κάθε κράτος.

Από την πιο πρόσφατη έρευνα που διενεργήθηκε μέσω του εν λόγω προγράμματος (MIPEx III) το 2011, προέκυψαν σημαντικά στοιχεία του έχουν τύχει ευρείας αναγνώρισης και αποδοχής τόσο από ευρωπαϊκούς οργανισμούς, όσο και από πληθώρα λοιπών φορέων που ασχολούνται με τις πολιτικές ένταξης των μεταναστών

στις χώρες υποδοχής τους.

Η ανάλυση των δεδομένων αυτών που προέκυψαν, στοχεύει στην ανάδειξη του βαθμού προόδου που έχει επιτευχθεί από κάθε ευρωπαϊκή χώρα χωριστά, σε επτά (7) επιμέρους θεματικές ενότητες που σχετίζονται με την κινητικότητα της αγοράς εργασίας, την εκπαίδευση, την πολιτική συμμετοχή, την επί μακρόν διαμονή, το δικαίωμα απόκτησης ιθαγένειας και τέλος την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των αλλοδαπών μεταναστών.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων όλων των επιμέρους δεικτών, στοχεύει στην παρουσίαση των πρακτικών που το κάθε κράτος εφαρμόζει και στο βαθμό επιτυχίας αυτών για τη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου, μέσα στο οποίο οι μετανάστες θα απολαμβάνουν δικαιώματα ίσης μεταχείρισης με τον γηγενή πληθυσμό και θα υφίστανται όλες εκείνες οι απαιτούμενες νομικές προϋποθέσεις που θα επιτρέπουν την εξάλειψη των διακρίσεων που σχετίζονται με την πρόσβαση στην απασχόληση και στην εκπαίδευση, εδραιώνοντας ταυτόχρονα ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο οι μετανάστες, αλλά και τα μέλη των οικογενειών τους, θα μπορούν να ζουν και να αναπτύσσονται με ασφάλεια και αξιοπρέπεια.

Η Ελλάδα παρά την οικονομική κρίση που βιώνει τα τελευταία χρόνια και τις νέες μεταναστευτικές ροές που δέχτηκε τόσο από τις γειτονικές Βαλκανικές χώρες, με κυριότερη χώρα αποστολής την Αλβανία, όσο και από τις Υποσαχάριες χώρες της Αφρικανικής ηπείρου, συνέχισε την υιοθέτηση και την εφαρμογή των απαραίτητων νομοθετικών και όχι μόνο πρωτοβουλιών, προς την ουσιαστικότερη ένταξη των μεταναστών στην ελληνική πραγματικότητα. Η ανάλυση των δεδομένων για την Ελλάδα συνολικά, αποδεικνύει ότι η χώρα μας παρουσίασε την μεγαλύτερη πρόοδο, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες που μελετήθηκαν στο πρόσφατο πρόγραμμα MIPEx III.

Πιο συγκεκριμένα, η βαθμομέτρηση των πολιτικών που προωθήθηκαν, σε ότι αφορά την ένταξη των μετα-

“ Η Ελλάδα παρά την οικονομική κρίση που βιώνει τα τελευταία χρόνια και τις νέες μεταναστευτικές ροές που δέχτηκε, συνέχισε την υιοθέτηση και την εφαρμογή των απαραίτητων νομοθετικών και όχι μόνο πρωτοβουλιών, προς την ουσιαστικότερη ένταξη των μεταναστών στην ελληνική πραγματικότητα ”

ναστών, αγγίζουν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και υπερτερούν των υπολοίπων κρατών της νοτιοανατολικής Ευρώπης και των πρόσφατα ενταγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Η συνεκτικότητα των πρόσφατων μεταναστευτικών νόμων «ανέβασε» την Ελλάδα στην κατάταξη των χωρών της Ε.Ε., αποδίδοντας στη χώρα μας σημαντικά υψηλότερο ποσοστό προόδου συγκριτικά με το αντίστοιχο πρόγραμμα MIPEX II, κατατάσσοντάς την στη 16η θέση επί του συνόλου των υπό μελέτη χωρών, ελάχιστα κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η χώρα μας παρουσίασε την μεγαλύτερη αριθμητική αύξηση στο σύνολο σχεδόν των επιμέρους ενότητων συγκριτικά με το προηγούμενο πρόγραμμα, MIPEX II.

Ειδικότερα, η Ελλάδα βάσει των αποτελεσμάτων του προγράμματος MIPEX III, τα οποία δημοσιεύθηκαν επίσημα τον Φεβρουάριο του 2011 και αποτυπώνονται συγκεντρωτικά στο σχετικό γράφημα, παρουσίασε πρόοδο στον τομέα της πολιτικής συμμετοχής, γεγονός που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα ικανοποιητικές τις πολιτικές της χώρας σε ότι αφορά την ένταξη των μεταναστών στον τομέα αυτό. Η βαθμολόγηση της Ελλάδας ανήλθε στο 40% σύμφωνα με την έρευνα του 2011 από το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό του 25% στην έρευνα του 2007, καταγράφοντας ουσιαστικά αύξηση 15 ποσοστιαίων μονάδων. Στην πρόοδο αυτή, συνέβαλλε σε σημαντικό βαθμό η αναμόρφωση της νομοθεσίας που επέτρεψε, εν μέρει, την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών.

Σε ότι αφορά την θεματική ενότητα που μελετά το βαθμό κινητικότητας των αλλοδαπών μεταναστών στην εγχώ-

ρια αγορά εργασίας, η έρευνα κατατάσσει την Ελλάδα στην 19η θέση, με ποσοστό 50%, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος για την συγκεκριμένη θεματική ενότητα είναι 57%. Η αύξηση των ποσοστών για την Ελλάδα στη συγκεκριμένη ενότητα, επήλθε λόγω της ευρύτερης προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων των μεταναστών μέσω των νομοθετικών ρυθμίσεων που αγγίζουν σε ποσοστό το 75% αλλά και της διεύρυνσης των θέσεων εργασίας που μπορούν να διεκδικήσουν οι μετανάστες στην Ελλάδα ακόμα και σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

Οι προϋποθέσεις οικογενειακής επανένωσης, είναι ένα ακόμα ζήτημα που υπέστη νομοθετικές τροποποιήσεις προσφέροντας μεγαλύτερο εύρος δικαιωμάτων κυρίως στα τέκνα των μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα. Η σημασία που δόθηκε στη διασφάλιση αλλά και στην προώθηση του συγκεκριμένου δικαιώματος, αντικατοπτρίζει την επιδίωξη της Ευρώπης για την εδραίωση ενός ανθρώπινου προσώπου απέναντι στους οικονομικούς αλλοδαπούς μετανάστες που διαβιούν στα κράτη-μέλη που την απαρτίζουν. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 24η θέση της σχετικής κατάταξης με ποσοστό 49%, αρκετά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (60%), εμφανίζοντας όμως αυξητική τάση συγκριτικά με τα αποτελέσματα του 2007. Τόσο η Ελλάδα, όσο και τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη έχουν εισάγει στο εγχώριο νομοθετικό τους σύστημα, ρυθμίσεις που αφορούν την προώθηση του θεσμού της οι-

κογενείας και της διαμονής, ανταποκρινόμενα στις απαιτήσεις της Ε.Ε., αλλά παρόλα αυτά, λίγες είναι οι περιπτώσεις των κρατών που προχώρησαν στην υιοθέτηση ευνοϊκότερων μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή.

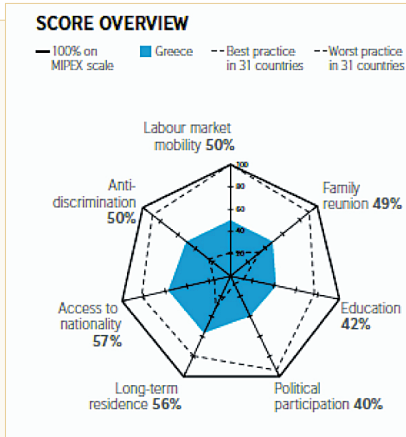
Ακόμα και τα κράτη με ευνοϊκές πολιτικές σε ότι αφορά την οικογενειακή επανένωση όπως η Πορτογαλία (91%), η Ισπανία (85%) και η Σουηδία (84%), έχουν θεσπίσει σειρά αυστηρών πολλών φορές κριτηρίων, όπως η κατοχή τίτλων ιδιοκτησίας κατοικίας, σταθερού εισοδήματος και άλλων οικονομικών και όχι μόνο παραμέτρων, που πολλές φορές περιορίζουν την δυνατότητα άσκησης του εν λόγω δικαιώματος από τους μετανάστες.

Μια εξίσου σημαντική θεματική ενότητα είναι αυτή της εκπαίδευσης, η οποία εισήχθη για πρώτη φορά στο ερευνητικό πρόγραμμα MIPEX III. Από τα αποτελέσματα που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα, προκύπτει ότι η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο με ποσοστό 42%, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι πολιτικές που σχετίζονται με την εκπαίδευση των μεταναστών στη χώρα, κρίνονται ιδιαίτερα ευνοϊκές για τους αλλοδαπούς και τα τέκνα αυτών.

Το ζήτημα των επί μακρόν διαμενόντων αλλοδαπών, μαζί με αυτό της οικογενειακής επανένωσης που προαναφέρθηκε, εμφανίζουν διφορούμενη αντιμετώπιση από τα επιμέρους κράτη. Η Ελλάδα διατήρησε αμετάβλητο το ποσοστό της στο 56%, ενώ βάσει της έρευνας του προγράμματος MIPEX II που διεξήχθη το 2007, δεν εμφανίστηκαν σημαντικές αλλαγές στις πολιτικές των κρατών πέραν αυτών που επιβλήθηκαν από την Ε.Ε. και ενσωματώθηκαν υποχρεωτικά στην εγχώρια νομοθεσία, ως ελάχιστο προαπαιτούμενο για την διευθέτηση του εν λόγω ζητήματος.

Σε ότι αφορά το ζήτημα της απόκτησης ιθαγένειας, η Ελλάδα εμφανίζει την μεγαλύτερη πρόοδο, τόσο συγκριτικά με τα αποτελέσματα του 2007, όσο και με αυτά των υπολοίπων τριάντα δύο (32) κρατών που συμπεριλαμβάνονται στην έρευνα. Συγκεκριμένα, από 18%, το ποσοστό εκτοξεύθηκε στο 57%, κατατάσσοντας την Ελλάδα στην 13η θέση μαζί με την Φιλανδία, αρκετά πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που διατηρήθηκε σταθερός στο 44%.

Τέλος, σε ότι αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει εθνικών, φυλετικών και θρησκευτικών γνωρισμάτων, η χώρα μας διατήρησε σταθερό το ποσοστό της στο 50% γεγονός που την κατατάσσει εννέα

(9) μονάδες κάτω από τον σχετικό ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η προστασία των θυμάτων που υπόκεινται σε τέτοιου είδους διακρίσεις είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι εξαλείφει την περιθωριοποίηση των μεταναστών, επιτρέποντας την ομαλότερη ένταξή τους στη νέα κοινωνία διαβίωσής τους και στην άμβλυνση των διαφορών μεταξύ των κοινωνικών ομάδων.

Επιλογικά, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προέκυψαν από τη πρό-

σφατη έρευνα MIPEX III, η οποία μελετά τις πολιτικές ένταξης των μεταναστών στην Ελλάδα και όχι μόνο, προκύπτει αβίαστα η σημαντική πρόοδος που έχει σημειωθεί στο υπό μελέτη ζήτημα από την χώρα μας. Τα διαχρονικά αποτελέσματα του προγράμματος MIPEX, δύναται να εξελιχθούν σε ένα ιδιαίτερα χρήσιμο επιστημονικό εργαλείο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο από τα ίδια τα κράτη, όσο και από πληθώρα λοιπών φορέων που έμμεσα ή άμεσα σχετίζονται με το φαινόμενο της μετανάστευσης και της ένταξης των μεταναστών στις χώρες προορισμού τους, προς όφελος τόσο των μεταναστών όσο και των κοινωνιών υποδοχής αυτών. Η συνέχιση της προσπάθειας ολοκληρωμένης ένταξης των αλλοδαπών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, μέσω της θέσπισης και εφαρμογής στοχευμένων πολιτικών δράσεων, θα επιτρέψει την περιχαράκωση των δικαιωμάτων τόσο των αλλοδαπών μεταναστών όσο και των Ελλήνων πολιτών, διαμορφώνοντας με τον τρόπο αυτό ένα περιβάλλον ασφάλειας και εποικοδομητικής συνύπαρξης των επιμέρους κοινωνικών ομάδων που απαρτίζουν το «πληθυσμιακό ψηφιδωτό» της χώρας μας. **1**

* Διοικητής του Τμήματος Συνοριακής Φύλαξης Κρυσταλλοπηγής, aspasiosd@yahoo.gr, Υπ. Διδάκτορας στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Βιβλιογραφία-Ηλεκτρονικές πηγές

- Αοπάσιος, Δ. (2008), *Η Εξέλιξη των Χαρακτηριστικών της Αλβανικής Μετανάστευσης προς την Ελλάδα. Αδημοσίευτη Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών, Φλώρινα.*
- Huddleston, T., Niessen, J., Ni Chaoimh, E., & White, E. (2011), *Migrant Integration Policy Index III, Brussels: British Council And Migration Policy Group.*
- MIPEX (2011), *Migrant Integration Policy Index III, πρόσβαση 23 Ιανουαρίου 2012, Απο Migrant Integration Policy Index: <http://www.mipex.eu>*
- Προεδρικό Διαταγμα. (2006), *Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/Εκ σχετικά με το Δικαίωμα Οικογενειακής Επανένωσης, Π.Δ. Υπ' Αριθ. 131 (Πρώτο Τεύχος, Αρ. Φύλλου 131).*

